Průšvih v Lystře

Původ materiálu
Jiří Bureš
Pořadí v lekci
11

Téma

Evangelium překonává pověry

Cíl

- Mladší děti uslyší, že se nemusíme bát.
- Děti si uvědomí, že zázraky a popularita nevedou k Bohu.
- Starší děti budou přemýšlet nad falešnými představami o Bohu.

Pro učitele

Biblický text: (Sk 14,1–7); Sk 14,8–28

Shrnutí děje: (Barnabáš s Pavlem cestují přes města Ikonium, Lystra, Derbe — a pak stejnou cestou zpět. Z Ikonia je vyžene část židů.) V Lystře Pavel káže. Uprostřed kázání uzdraví ochrnutého a vyvolá tím sběh lidí, kteří pokládají Pavla s Barnabášem za bohy. Přijde pohanský kněz a chce jim obětovat býky. Tomu se snaží oba zabránit a vše vysvětlit. Situace se zvrtne náhlým zásahem několika židů (z Ikonia), z jejichž popudu dav začne Pavla kamenovat. Pavel předstírá smrt, vyvázne s pomocí křesťanských přátel, a pak teprve pokračují s Barnabášem do dalšího města. Později při návratu Pavel povzbuzuje nové křesťany k vytrvalosti v utrpení.

Výkladové poznámky

Lystra bylo menší tržní město v Lykaonii (jižní Turecko). Chrám Dia byl blízko městských bran, byla zde nalezena i Hermova socha. Lystřané tedy oba bohy uctívali, což odpovídá příběhu.

Barnabáš byl vedoucím 1. misijní výpravy, **Pavel** pak hlavním řečníkem. V příběhu obě role odpovídají zmíněným bohům: Zeus jako vládce bohů, Hermes jako bůh — posel.

Uzdravení chromého: Hlavní důraz příběhu není na uzdravení, protože právě tímto uzdravením začíná celé nedorozumění při předávání evangelia. V příběhu zní kritika davové popularity a křesťanství, postaveného na zázracích a show.

Téma utrpení: Apoštolové říkají „jsme jen smrtelní lidé jako vy“ (Sk 14,15), doslova **stejně trpící** lidé. Téma utrpení se řeší i dál, za chvíli bude Pavel nespravedlivě kamenován, později ujišťuje křesťany, že musí „projít mnohým utrpením“, než vejdou do Božího království (Sk 14,22). Pavel mluví o křehkosti hlasatelů evangelia jako o dobré a nutné věci, protože poznal, že právě „v slabosti se projeví má síla“, tedy síla Kristovy milosti (2K 12,9).

Téma pověry: Proměna bohů v člověka je náboženská představa typická pro řecké náboženství. Bohové jsou nesmrtelní vládcové a často v převleku navštěvují obyčejné smrtelníky. Nerozpoznat boha bylo nebezpečné, vedlo to zpravidla k naplnění temného osudu. Pavel tuto víru-pověru označuje za „marné věci“ (Sk 14,15).

Kamenování zde představuje spíše lynčování, než soud podle Mojžíšova Zákona. Událost zmiňuje Pavel v dopise 2K 11,25 („jednou jsem byl kamenován“).

Úskalí

Vtělování řeckých bohů do lidské podoby může vnějšně připomenout jedinečné vtělení Boha v Ježíši Kristu. Co říct, když se děti na to zeptají? Rozdílů je několik:

- Řečtí bohové byli lidem stále podobní, byli to nesmrtelní nadlidé, bydlící na vysoké hoře. Menším dětem můžeme říci, ať si zkusí představit, že by si někdo myslel, že Superman, Spiderman (nebo Šmoula) někde skutečně bydlí, občas ho nečekaně navštíví a potrestá, když není uctivý.
- Dalším rozdílem je to, že bohové si lidskou podobu oblékali jako převlek na chvíli, zato Bůh se stal člověkem napořád: Pán Ježíš si nesvlékl lidskou podobu a bolest ani na kříži. A jako vzkříšený člověk se přimlouvá za nás jako za své bratry a sestry u Boha. Toto vysvětlení můžeme dodat starším, zvídavým dětem.

Odkazy

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškolní děti

Motivace s obrazy emocí

Určitě znáte, jaké to je…

Když vás někdo pozorně poslouchá a povídá si s vámi. *(Nakreslíme klidný, usměvavý obličej.)*

Když se vám někdo směje. Když se vám někdo posmívá. Jak je to nepříjemné! (*Nakreslíme křivě rozchechtaný obličej.)*

Když se na vás někdo zlobí. A chce vám něco oplatit nebo nějak ublížit. To je nepříjemné. *(Nakreslíme rozzlobený obličej.)*

Člověk by nejradši utekl, nebyl s nimi a nemluvil s takovými lidmi, co se mu smějí nebo se na něj zlobí. Ale někdy je důležité zůstat.

Pavel se nebojí mluvit

A to zažil Pavel. Jednoho dne přišel Pavel do města. Chtěl vyprávět lidem o Pánu Bohu a o Ježíšovi. Takovou důležitou zprávu jim chtěl říct. Pavel si stoupl na náměstí a začal mluvit. *(Ukážeme klidný, usměvavý obličej.)*

Nejdřív ho poslouchali nadšeně. Nejdřív chytali každé slovo, které Pavel řekl.

Pavel měl radost a mluvil dál. *(Ukážeme křivě rozesmátý obličej.)*

Jenže pak se Pavlovi někdo začal posmívat. Ani nevěděl proč, začal se chechtat. Asi to nebyl moc chytrý člověk. Bylo to nepříjemné. A ostatní se přidali a chechtali se všichni.

Ale Pavel mluvil dál. To, co chtěl říct o Ježíšovi, bylo tak moc důležité. *(Ukážeme rozzlobený obličej.)*

Přestali se smát a poslouchali. Ale někoho to štvalo, že Pavel pořád mluví, že mu nic nevadí. Rozzlobil se. Vzal do ruky kámen a hodil. Někdo další se přidal a hodil taky.

To už bylo moc. To už bylo nebezpečné! Pavel dělal, že ho kámen zasáhl a spadl na zem. Tekla mu krev. Útočníci se lekli, mysleli si, že je mrtvý a rozutekli se.

Přišli přátelé, Pavlovi pomohli a obvázali ránu, ze které mu tekla krev.

„Co budeš dál dělat, Pavle? Takhle to přece nejde.“

Ale Pavel se nebojí. To, co říká lidem o Bohu, je moc důležité. Půjde k jiným lidem, do dalšího města.

A zpívá si: „Bůh je má ochrana, Bůh je má záštita, s ním nemusím se bát.“

Varianta B: Jednoduchý příběh můžeme vyprávět i bez obrazů s pomocí písně *Bůh je záštita má* (SV 23). Dětem nejprve vysvětlíme, co je záštita (ochranný štít — Bůh nás chrání jako štít,

kamkoli jdeme). Potom během vyprávění vždy u nepříjemné reakce zazpíváme spolu s dětmi refrén („Lidé se Pavlovi smáli, ale on si myslel: Bůh je záštita má… s ním nemusím se bát“ A mluvil dál).

Školní a starší děti

(Pro klasické vyprávění doporučujeme starší zpracování úlohy.)

Případ Velký průšvih

Nabídneme dětem, že budou dnešní příběh vyprávět samy. Nebude to ale lehké — musí se totiž proměnit v detektivy a pokusit se zrekonstruovat, co se stalo. K dispozici mají pět detektivních stop (zdrojů informací) a seznam pěti důležitých postav. A musejí najít odpověď na tři klíčové otázky!

Pro vtažení do děje doporučujeme použít pro postavy obrázky, např. z flanelografu (důležitý je obrázek davu); jinou možností jsou velké kartičky nadepsané jmény. Podobně je velmi vhodné stopy vytisknout na různé papíry, případně upravit jejich vzhled (vytržený list z deníku, papír s poznámkami ke kázání). Pro větší efekt je možné použít i techniku (např. nahrát policejní výpověď do mobilu, nebo barevně vytisknout obrazovku ze sociálních sítí). S lepší přípravou děti příběh silněji prožijí!

Nakonec je důležitý společný prostor, kde budou děti pátrat, např. velký stůl bez židlí nebo magnetická tabule, kam mohou umístit postavy a stopy. Podle schopností skupiny zvolíme buď samostatné pátrání, nebo dětem aktivně pomáháme (např. společným čtením stop a návodnými otázkami). Úkolem je dobrat se průběhu děje (viz např. výše „shrnutí děje“), děti jej na závěr mají vyprávět, např. s pomocí obrázků/postav. Pro naplnění cíle hodiny je vhodný závěrečný rozhovor. (V případě nouze můžeme také příběh „přečíst očima postav“ sami.)

Zadání: Pavel a Barnabáš přišli do města Lystra lidem předat evangelium, zprávu o Ježíši Kristu. Ale vůbec se to nepovedlo… Místo toho došlo k velkému průšvihu. Vypátrejte, co se stalo!

Otázky: Co přesně a v jakém pořadí se stalo v Lystře? Čím se podařilo získat přízeň a zájem mnoha lidí? Proč to nakonec nepomohlo k rozšíření evangelia?

Postavy příběhu: Pavel, Barnabáš, obyvatelé Lystry, chromý muž, pohanský kněz.

Stopy / zdroje informací: Článek z Lysterských novinek, výpověď svědka na policii, kousek Pavlova kázání, záznam ze sociálních sít (Twitter), zápis z deníku křesťanky z Pavlova doprovodu.

Lysterské novinky: Z „bohů“ se vyklubali podvodníci

V sobotu propukly v našem městě náboženské nepokoje. Dva muži, zvaní křesťané, při nich byli odhaleni jako náboženští podvodníci.

V sobotu ráno vystoupili na náměstí dva Židé cizího původu a představili novou víru, zvanou *„Ježíšova cesta“*. Uprostřed řeči ukázal jeden z nich jménem Pavel na chromého žebráka Alexandra. Podle svědků odhodil poté chromý hole a udělal několik kroků.

Jak se ukázalo později, oba muži jsou *nebezpeční cizinci*, kteří vyvolávají nepokoje a snaží se k nám vnést víru, která odporuje našim tradicím. Pokud jde o chromého, máme informace, že mohlo jít o předem domluvený trik. Redakce vše dále prověřuje.

Po „uzdravení“ Alexandra se náměstí rychle zaplnilo a dav začal volat *„bohové, bohové!“* a tancovat kolem obou mužů. Náš kněz přivedl dva býky a chtěl je mužům obětovat. Oni odmítli, a to samozřejmě rozzlobilo občany. Pochopili, že se jedná o podvodníky. Zavládl zmatek, vzduchem létaly kameny a jiné předměty. Muži zmizeli.

„Cizinci jsou pryč, našim občanům již nic nehrozí,“ prohlásil starosta pro náš list. *„Jejich náboženství vyvolává násilí a my rozhodně zabráníme, aby se šířilo,“* dodal.

Adriana Populos

Policie Lystra, výpověď svědka

Svědek: Kněz přivedl býky a chtěl je obětovat. Křičel: „sestoupili k nám bohové v lidské podobě“. Oba pachatelé volali „Jsme obyčejní lidé!“

Vtom začal někdo volat: „Podvodníci“. Podle svědka nějací židé. Jiný: „Ničí naši víru!“ Svědek si nepamatuje, kdo první hodil kamenem. Další se přidali, asi 30 kamenujících. Svědek ví jen to, že on sám neházel.

Muž jménem Pavel byl zasažen kamenem do hlavy, padl na zem. Podle svědka byl na místě mrtev. Později viděl, jak nesou jeho tělo z brány. Když byl Pavel zabit, lidé se lekli a přestali kamenovat. Druhý pachatel se vmísil do davu a utekl.

Mrtvolu Pavla se nepodařilo zajistit.

Kázání (Pavlovy poznámky)

Přátelé, Lystřané, to je nedorozumění! Já nejsem řecký bůh Hermes a tady Barnabáš není Zeus hromovládce. To je nesmysl, my jsme jen obyčejní lidé, stejně jako vy!

Jsme obyčejní, ale máme neobyčejnou zprávu: Nějací bohové jako Hermes a Zeus, kteří ovládají počasí a občas se přemění do lidské podoby, vůbec neexistují. Jsou to pověry; a pověry vás matou a ubližují vám.

Bůh je jediný a je pro všechny, pro nás i pro vás. On jediný všechno stvořil, blesky, vítr, zemi a moře. I váš národ miluje a doprovází, i když si to zatím neuvědomujete. […]

Twitter @LystraRulez

před 8h Naprosto výtečná akce na náměstí. Jeden mluví a druhej to organizuje. KŘESŤANI. Superhustý, #ToMusisVidet! Nebo spíš slyšet J #JezisovaCesta

před 7h Alexandr. Ten chromáč vod brány. CHODÍ, nekecám. JJJ Ty dva jsou prostě BOŽÍ. #NemoznyJeMozny #ZazrakyFungujou

před 4h Cože??? Normální oslava, lidi zpívali, tančili, klaněli se jim. A ty dva to ZRUŠILI… prej nejsou bohove. No a co, jako? Proč kazíte zábavu? #BlbouniKrestansky

před 1h twl lidi BRAŇTE SE ty křesťani sou ultra-divný! vemte ŠUTRY a pojďte!!! Chcem NAŠE SILNÉ BOHY, ne tydle ubožáky s ukřižovanym *****. #LystruNedame

---

Můj milý deníčku,

dnes: zážitek strachu. Lidé začali křičet a házet kameny. Úplně mi zatuhly nohy. To jsi křesťanka?, letělo mi hlavou, ale nedokázala jsem zareagovat, udělat aspoň něco, zakřičet, bránit Pavla. Vůbec nic. A pak ho trefili a on tam ležel. Mrtvý! Šok.

Jeden bratr: chytni ho, odnesem ho pryč! Poslechla jsem. Teprve za branou se mi tělo pohnulo v rukou. Pavel! Celou dobu to jen hrál. Pavel žije! — geniální trik :-D

Sotva se postavil, a hned že půjde zpátky do Lystry. Neblázni! Ty se nebojíš těch lidí? říkám mu. Pavel potřásl hlavou. „Lidí se nebojím. Oni jsou v zajetí pověr. A strachu. Ale pravda je silnější.“ Usmál se a byl pryč.

Milý deníčku: pravda je silnější než pověry — zapisuju do Tebe:-) a budu nad tím přemýšlet!

Závěrečný rozhovor

Spolu s dětmi přemýšlíme: zažily už někdy chování velkého davu? Davové oslavování? Davovou nenávist? Viděly podobné situace v médiích? (Ve sportu, na záběrech z demonstrací, mohou to znát i ze školy…) Lidé se ve skupině chovají často jinak, snadno se nechají ovlivnit, strhnout k něčemu zlému.

V příběhu se zdá: možná by se toho mohlo využít, považují nás za bohy… Občas to někdo zkouší. Politikové, prodejci — a někdy i kazatelé. Ale Pavel to odmítl. Efekty a pověry brání evangeliu — i dnes. Ježíš přišel sloužit, nepřišel jako slavný showman.

Přesah — současné pověry

Pověry doprovázejí křesťanství, pronikají do literatury i filmu. Klasickým příkladem je stará pověra o Ježíšově původu, podle které byl Ježíš synem nikoli Panny Marie, nýbrž římského vojáka Pantery. K pověře došlo záměnou slova Parthenos (panna) za jméno Pantera.

Zajímavý je pohled i na četné současné pověry (děti mohou některé znát). Například: Ježíš měl manželku, svou učednici Marii Magdalénu; Ježíš nezemřel na kříži, ale převtělil se a žil pak v Indii (kde má i svůj hrob); *Svatá Trojice je Bůh, Ježíš a Panna Marie (pověra z Koránu)*; *křesťanství vede k násilí a válkám.*

(Jak by děti na tyto názory odpověděly?)

Naposledy je důležité, aby sami křesťané nepodlehli pověrám. Například: *Židé nám ukřižovali Ježíše* (Ježíš byl také žid a ne všichni židé jej chtěli ukřižovat); *Evropa je křesťanská* (jiné kontinenty mají mnohem větší procento křesťanů); *Bůh splní každou modlitbu, když v něho dost věříš* (Bůh slyší každou modlitbu, ale není automatem na splněná přání).

Liturgie

Písně

Bůh je záštita má (SV 23); *Bojujte bojujte dál* (SV 17);

Víc než oko spatřit smí (SV 368); *Pán Bůh je síla má* (EZ 182);

Dobře staví kdo zná a ví (EZ 192); *Dej nám moudrost, odvahu* (EZ 672)

Nový zpěvník: kánon Pánu dík vzdávejte zástupové

Biblický text k zapamatování

Zvěstujeme vám, abyste se od těchto marných věcí obrátili k živému Bohu. (Sk 14,5)

Rituál

Společné setkání lze pravidelně *zahajovat písní* např. Dík slovům tvým. Krátká je píseň *Dál přece nejdeme sami* (SV 39). Dá se využít také refrén písně *To já, ó Pane můj* (SV 331) a její první sloka „Koho pošlu, kdo se hlásí…" Na tyto písně se dá navázat představením postavy, o které si dnes budeme povídat.

Zahájení s pomocí *výtvarného znázornění*: Do světla reflektoru na plakátu umístíme dnešní postavu (černobílý obrázek), po vyprávění ji mohou děti vybarvit. Dnes je to Pavel (a Barnabáš).

Okénko do bohoslužeb

Rozhovor — pověra

Víte, co je to pověra? Zkuste říct nějaký příklad pověry (černá kočka, třináctka, stoupnutí na kanál). Pověry jsou silné, v letadlech např. chybí sedadla s číslem 13 a v hotelech často nemají 13. patro.

Pověra — v tom slyšíme slovo víra. Víra — věřit — pověra. Pověrám lidé také věří a spoléhají se na ně, v něčem je to blízké tomu, jak věří křesťané. Ale všimněte si — černá kočka, třináctka, kanál — ty pověry mají něco společného. Vzbuzují strach, děsí člověka. A ten, kdo se bojí, ten může udělat něco nebezpečného. Víra je jiná. Člověka od strachu osvobozuje.

Předmět — kámen

Co se dá udělat z kamene? Něco dobrého: Postavit dům nebo zídku. Postavit hráz na řece nebo na rybníku. Vybudovat cestu.

Ale kámen může být také nebezpečný, může být také zbraní. Někdo kámen vezme a hodí po někom druhém. A další se přidá. A další.

Dnes uslyšíte další napínavý příběh apoštola Pavla. Lidé se budou rozhodovat mezi dobrým a zlým. A dojde i na kameny.

Modlitba

Pane Bože, děkujeme ti za Ježíše. On je ta cesta, pravda i život. On je silnější než všechny výmysly a pověry, kterých se dnes lidé bojí. Chceme ho následovat — dej nám k tomu sílu a odvahu, prosíme. Amen.

Odkaz na pracovní list

16 Nejsme bozi

10 První misijní cesta

11 Nejsme bozi

Kam dále

Eva Kejřová, aktualizovala Radka Včelná: Nejsme bozi – první misijní cesta

Odkaz na píseň

Bůh je záštita má (SV23)

Bojujte, bojujte dál, pohleďte jen, v dálce svítá

Víc, než oko spatřit smí (SV368)

Pán Bůh je síla má, všecka obrana má

Dobře staví, kdo zná a ví, jak má v Boha doufati

Dej nám moudrost, odvahu pro dny obav

Cílová skupina

Předškolní

Mladší školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami IV (s apoštoly, s Janem a celou církví)

Biblický odkaz (kat)

Skutky 14,8–28